Rok I. Wilno, d. 15 grudnia 1926. № 1.

WIADOMOŚCI METROPOLITALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.

ZA ZEZWOLENIEM WŁADZY DUCHOWNEJ.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

ARCYBISKUP METROPOLITA
WILEŃSKI
№ 4412.

W odpowiedzi należy powołać się na numer powyższy.

Wilno, dn. 11.XI.1926 r.

Do Redakcji
„Dwutygodnika dla Duchowieństwa
Metropolji Wileńskiej".

Z radością wielką witam wiadomość o wydawnictwie Dwutygodnika dla Duchowieństwa Metropolji Wileńskiej. Uważać będę to pismo za organ urzędowy Archidiecezji naszej, gdzie umieszczane będą wszystkie urzędowe zarządzenia Ordynarjatu, i z tego względu wyrażam życzenie, aby to czasopismo znalazło się w ręku wszystkich naszych Wielebnych Kapłanów.

Całemu Czcigodnemu Zespołowi wydawniczemu przesyłam życzenia i błogosławieństwo w tej szlachetnej pracy.

† R. JAŁBRZYKOWSKI abp.

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

EREKCJA PROWINCJI KOŚCIELNEJ I ARCHIDIECEZJI WILEŃSKIEJ. Konstytucją Apostolską z d. 28 października 1925 r. Ojciec św. PIUS XI. dokonał nowego rozgraniczenia diecezyj w Polsce i erygował prowincję kościelną wileńską, złożoną z archidiecezji wileńskiej i diecezyj: łomżyńskiej i pińskiej. Wyciąg z Konstytucji, dotyczący tej sprawy podajemy niżej w dosłownym brzmieniu: „Vixdum Poloniae unitas, post diuturnam catholicae illius Nationis sub diversis regiminibus divisionem, mirabiliter, divina Providentia opem largiente, restituta est, statim necessitas omnibus apparuit nedum civiles sed etiam potissimum religiosas res ibidem ordinandi.—Id sane primum omnium postulabat ut sollicita haberetur cura de finibus dioesesanis rite praefiniendis

itemque ad nova Reipublicae confinia coaptandis. Itaque, expletis feliciter cum eiusdem Reipublicae Rectoribus hac super re opportunis negotiationibus, novae latinarum dioecesium circumscriptioni provisum est in solemni Conventione, quae nuper inter Sanctam Sedem et praedictam Rempublicam inita est, summopere laetantibus Nobis, qui nobilissimae illius Nationis et calamitatum belli et gaudii resurrectionis testes et participes fueramus. — Porro, ut ea quae de iisdem circumscriptionibus conventa sunt, ad exitum deducantur, Nos, ex Apostolicae potestatis plenitudine ac certa scientia, decernimus:—Latini ritus Hierarchia in Polonia in posterum quinque provinciis ecclesiasticis constabit, videlicet: I. Gnesnensi et Posnaniensi, II. Varsaviensi, III. Vilnensi, IV. Leopoliensi, V. Cracoviensi...

„III. Tertia ecclesiastica provincia Vilnensis nuncupabitur, quae proinde constabit sede metropolitana Vilnensi, nec non suffraganeis Łomżensi et Pinskensi.

„Archidioecesis Vilnensis, cum metropolitana Basilica sub titulo S. Stanislai E. M. et S. Vladislai R. C. in urbe Wilno, in palatinatu Wilno, complectetur decanatus: Wilnensem in urbe et extra urbem; Białystocensem, Brzostowicensem, Dąbrowensem, Głębocensem, Grodnensem, Knyszynensem, Lidensem, Łunnensem, Miorensem, Nadwilejcensem, Oszmianensem, Radunensem, Słonimensem (exceptis paroeciis Różanna, Kossów, Iwacewicze), Sokolcensem, Świrensem, Wilejcensem, Wiszniewiensem (exceptis paroeciis Derewna et Naliboki), Wołkowyscensem, Wasiliszkiensem, Bieniakoniensem. Insuper habebit decanatus: Wilnensem in districtu, Święcianensem, Trocensem, Brasławiensem, quantum isti decanatus in territorio polono extenduntur. Item complectetur parochias: Raków, Dubrowy, Dokszyce et Zaszcześle. Tandem omnes alias paroecias vel quascumque paroeciarum partes, quae, quamvis sub memoratis decanatibus non reperiantur, tamen ambitu territorii poloni in eadem regione continentur.

„Dioecesis Łomżensis, cum cathedrali ecclesia sub titulo S. Michaelis Archangeli in civitate Łomża, in palatinatu Białystok, habebit decanatus Łomżensem, Augustowiensem, Jedwabnensem, Kolnensem, Sejnensem, Śniadowiensem, Sokołowiensem, Suwalcensem, Szczuczynensem, Teolinensem, Wąsoszensem, Wysoko - Mazowiecensem, Ostrołęcensem, Ostrowensem, Czyżewiensem. Fines septentrionales dioecesis contingent fines politicos inter Rempublicam Poloniae et Rempublicam Lituaniae.

„Dioecesis Pinskensis, cum ecclesia cathedrali sub titulo Assumptionis Beatae Mariae Virginis in civitate Pińsk, in palatinatu Polessiae, constituetur decanatibus: Stołpcensi, Nowogródensi, Baranowicensi, Neswiesiensi, Stołowicensi, Pinskensi, Łuniniecensi, Lachowicensi, Bielscensi, Brestensi, Drohiczynensi, Kobrynensi, Brańscensi, Prużanensi; ac insuper paroeciis Różanna, Kossów, Iwacewicze, Iwieniec S. Michaelis Archangeli, Iwieniec S. Alexii, Kamień, Wołma, Pierszaje, Chotowo, Pralniki, Naliboki, Derewna. Fines orientales dioecesis attingent fines politicos inter Rempublicam Poloniae et Rempublicam Russiae.....

„Quod attinet ad praefatarum Ecclesiarum administrationem et regimen, ad Vicarii Capitularis sede vacante electionem, ad Capituli cathedralis erectionem, ad Seminarii institutionem, ad clericorum et fidelium iura et onera, aliaque hujusmodi servanda, statuimus, quae sacri canones decernunt.—Quod vero ad clerum in particulari spectat, iubemus ut, statim ac huius Constitutionis exsecutio facta fuerit, eo ipso sacerdotes Ecclesiae illi adscripti censeantur, in cuius territorio legitime degunt.—Tandem omnia documenta et acta novas dioeceses, earum clericos et fideles respicientia, quam primum fieri poterit, ad

eam dioecesim transmittantur, ad quam, iuxta praedicta, iidem pertinebunt.—Quae autem hisce Litteris, Apostolica auctoritate, a Nobis decreta sunt, nulli hominum, nullo umquam tempore, infringere, aut iis repugnare, vel quomodo contraire liceat. Si quis, quod Deus avertat, hoc attentare praesumpserit, sciat obnoxium se evasurum esse poenis a sacris canonibus contra obsistentes exercitio ecclesiasticae iurisdictionis statutis.—Ad haec omnia autem exsecutioni mandanda deputamus venerabilem Fratrem Laurentium Lauri, Nuntium Apostolicum in Polonia, eidem tribuentes facultates ad id necessarias et opportunas, etiam subdelegandi, ad effectum de quo agitur, quemlibet virum in ecclesiastica dignitate constitutum, facto onere infra sex menses mittendi ad Sacram Congregationem Consistorialem authenticum exemplar peractae exsecutionis.—Decernimus denique has praesentes Litteras valituras, contrariis quibuslibet, etiam peculiari et expressa mentione dignis, minime obstantibus.—Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Domini millesimo nongentesimo vigesimo quinto, die festo Sanctorum Simonis et Judae Apostolorum, Pontificatus Nostri anno quarto".—O. Card. **Cagiano**, S.R.E. **Cancellarius**. C. Card. **De Lai**, Episc. Sabinen., S. C. **Consistorialis Secretarius**. (Acta Ap. Sedis, t. XVII, str. 521).

BULLA PREKONIZACYJNA J. E. KSIĘDZA ARCYBISKUPA-METROPOLITY WILEŃSKIEGO.

PIUS EPISCOPUS, Servus Servorum Dei, Dilectis Filiis Capitulo Ecclesiae Metropolitanae, Clero et Populo Civitatis et Dioecesis Vilnensis salutem et Apostolicam Benedictionem. —Cum Ecclesia vestra Vilnensis, quae elapso anno ex Cathedrali ad Metropolitanae gradum et dignitatem evecta est, suo esset Pastore destituta, Nos venerabilem Fratrem Joannem-Baptistam Cieplak, tunc Archiepiscopum titularem Achridanum, ad ipsam Ecclesiam Vilnensem transtulimus. Cum vero idem Ioannes Baptista Archiepiscopus, antequam suae sedis possessionem caperet, debitum naturae persolverit ac propterea Ecclesia Vilnensis eo modo, quo ante dictam provisionem vacabat, vacet etiam in praesens, Nos venerablem Fratrem Romualdum Jałbrzykowski, hactenus Episcopum Łomżensem, apostolicae potestatis plenitudine a vinculo absolventes, quo Ecclesiae Łomżensi tenebatur, ad Metropolitanam Ecclesiam vestram Vilnensem, de venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, apostolica auctoritate transtulimus ipsumque illi in Archiepiscopum praefecimus et Pastorem. Quocirca vos omnes hortamur et obligatione adstringimus, ut eundem Romualdum Episcopum, in Archiepiscopum electum, tamquam patrem et pastorem animarum vestrarum devote recipientes ac debito honore prosequentes, salubribus illius monitis et mandatis debitam praestetis obedientiam et reverentiam, ita ut ipse in vobis devotionis filios et vos in eo patrem benevolum invenisse gaudeatis. Volumus autem et mandamus, ut cura et officio Ordinarii, qui modo dioecesim vestram regit, hae Litterae Nostrae publice perlegantur tum in capitulari conventu, qui prima vice post has Litteras acceptas habebitur, tum in ipsa Ecclesia Cathedrali ab ambone cum primus advenerit dies festus a populo de praecepto recolendus.

Datum Romae apud S. Petrum anno millesimo nongentesimo vigesimo sexto, die vigesima quarta mensis Iunii, Pontificatus Nostri anno quinto. **PIUS PP.—O.** Card. **Cagiano**, S. R. E. Cancellarius.

BEATYFIKACJE.

D. 3 października r. b. beatyfikowany został Abba Ghebre Michał, abisyńczyk, urodzony nad Nilem w r. 1791,

kapłan ze zgromadz. zak. xx. misjonarzy św. Winc. à Paulo.

D. 10 października r. b. beatyfikowani Emmanuel Ruiz i 10 towarzyszy, umęczonych w Damaszku dnia 10 lipca 1860 r.

D. 17 października zaliczeni w poczet błogosławionych męczenników czterej biskupi francuscy i 188 towarzyszy—kapłanów, umęczonych w Paryżu w r. 1792.

D. 31 października rb. beatyfikowany ks. Natalis Pinot z diecezji andegaweńskiej, umęczony we Francji w r. 1794 (**Acta Ap. Sedlis**, t. XVIII, str. 407—427).

DRUGA INSTANCJA. Juxta can. 1549 § 2 Cod. iur. can. Metropolita Vilnensis designavit pro appellatione in secunda instantia tribunal Ordinarii Łomżensis.—Quam designationem SS-mus D. N. PIUS PP. XI. rescripto Sacrae Congregationis Consistorialis diei 5 octobris 1926 benigne approbavit. (**Acta Ap. Sedis**, t. XVIII, str. 436).

NAUCZANIE KATECHETYKI W SEMINARJACH DUCHOWNYCH.— Św. Kongr. Seminar. i Uniwersyt. listem z d. 8 września rb. nakazuje wszystkim Ordynarjuszom zwrócenie pilnej uwagi na nauczanie Katechetyki w Seminarjach Duchownych przy nauczaniu teologji pastoralnej. (**Acta Ap. Sedis**, t. XVIII, str. 453).

Zarządzenia Ordynarjatu Wileńskiego.

W SPRAWIE ZAPOWIEDZI, ŚLUBÓW, MUZYKI KOŚCIELNEJ, CHRZTÓW I PORZĄDKU W KOŚCIELE.

1. Dla ujednostajnienia z całą prowincją polską sprawy głoszenia zapowiedzi przedślubnych, postanawiamy, aby na przyszłość, od dnia 1 listopada rb., zapowiedzi były głoszone tylko w dnie **niedzielne**; mają być ogłaszane obowiązkowo wszystkie trzy zapowiedzi; dla słusznych i poważnych powodów Ordynarjat (nigdy zaś dziekan) może udzielić dyspensy od ogłoszenia jednej zapowiedzi, wyjątkowo zaś tylko od dwuch, a od trzech—w zwykłych warunkach—nigdy. O tem W-ni Księża Proboszczowie raczą uprzedzić swoich parafjan.

—2. Zarządzamy, aby, w myśl Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz stosownie do prawa kościelnego naszej prowincji, związki małżeńskie nie były błogosławione w niedziele i święta de praecepto (obowiązkowe), w dnie postne, w soboty po południu (przed południem można) i nigdy porą nocną—po zachodzie słońca. Indultu od tego nakazu Ordynarjat nigdy nie będzie udzielał. Powiadamiając o tym zarządzeniu swoich parafjan, W-ni Księża Proboszczowie postarają się ich zachęcić do brania ślubu podczas Mszy św. zwłaszcza odprawianej pro sponso et sponsa, kiedy się udziela specjalnego błogosławieństwa.

3. PP. Organiści obowiązani są przestrzegać przepisów de musica sacra z motu proprio Piusa X. Wszelkie marsze i skoczne arje oraz popisy teatralne solowe w kościołach nie są dozwolone. Orkiestry na instrumentach dętych, nawet w czasie ślubów, nie powinny być dopuszczane w kościele.

4. Na mocy kan. 773 Chrzest może być udzielany tylko w kościele lub kaplicy publicznej. Zimową porą, podczas mrozów, o ile zakrystja nie jest opalaną, może być Chrzest udzielany, servatis de iure servandis, w plebanji. W domach prywatnych Prawo Kanoniczne nie pozwala udzielać Chrztu świętego. Wyjątek stanowi ono dla dzieci lub wnuków tych, którzy dzierżą aktualnie najwyższą władzę nad narodami, albo mają prawo do następstwa tronu (kan. 776), oraz dla dzieci chorych, pozostających w niebezpieczeństwie utraty życia. Tych przepisów należy ściśle przestrzegać.

5. Prezbiterjum, jak sama nazwa wskazuje oraz zakrystja przeznaczone są dla prezbiterów (duchownych). Osobom więc

świeckim prawo zabrania tam przebywać. Służba kościelna powinna być przy ołtarzu i zakrystji w komżach. Tego wymagają przepisy liturgiczne. O ile w prezbiterjum są ławki prywatne lub t. z. kolatorskie, mogą tam pozostać nadal, jeżeli do nich jest dostęp nie z zakrystji, lecz z kościoła. Wyjątek może być uczyniony tylko dla przedstawicieli wyższych władz państwowych.—Wilno, dnia 25 października 1926 r. ROMUALD, Arcybiskup-Metropolita.

ZEZWOLENIA ORDYNARJATU W SPRAWACH BENEFICJALNYCH. Raporty xx. Proboszczów i Rektorów kościołów o pozwolenie na sprzedaż, dzierżawę gruntu, zniesienia budowli i inne podobne sprawy gospodarcze Kurja Metropolitalna skierowuje zazwyczaj do zaopinjowania przez xx. Dziekanów. Stąd powstaje zwłoka w załatwianiu spraw i zbyteczna pisanina, której można uniknąć, o ile xx. Proboszczowie i Rektorzy kościołów raporty swe takiej lub podobnej treści będą skierowywali do Kurji przez xx. Dziekanów. Wobec powyższego Ordynarjat Metropolitalny poleca PPWW. XX. Proboszczom i Rektorom kościołów, aby w sprawach gospodarczych zwracali się do Kurji przez PPWW. XX. Dziekanów, którzy, przesyłając raporty kondekanalnych księży, dokładnie zbadają sprawy na miejscu i swoją opinję prześlą do Kurji.—Wilno, dnia 25. XI. 1926 KAZIMIERZ Bp.—Sufrag. wileński, Wikar. Gener.

PISMA DO URZĘDÓW PAŃSTWOWYCH. — Sprawy, które wymagają skierowania do Urzędów Państwowych, należy przesyłać do Kurji Metropolitalnej Wileńskiej w dwuch egzemplarzach. **X. A. Sawicki**, Kancl. Kurji.

POSZUKIWANIE ZAGINIONYCH.— Stanisława Prądzyńska, zamieszkała w Pruszkowie pod Warszawą, poszukuje swej matki Zofji Bogdanowicz s. v. Jacuńskiej oraz jej córki Jadwigi, przed wojną zamieszkałych w Druskienikach i ewakuowanych do Połtawy, skąd w r. 1918 powróciły do Polski. Wiadomość przesłać do ks. Stanisława Tworkowskiego (Żbików, poczta Pruszków). Kur. Metr. d. 25. XI. 1926.

UBEZPIECZENIA BUDOWLI PARAFIJ R.-KATOLICKICH. — Kurja Metropolitarna pismem bez daty podaje do wiadomości korespondencję P. D. U. W. następującej treści: „Polska Dyrekcja Ubezpieczeń Wzajemnych. Oddział Wileński. № 12412/15354 28. Xa. 1962. Wilno, ul. Mickiewicza 11. Do Kurji Metropolitalnej w Wilnie. Na № 3434 z dnia 3. IX. 26 r. Przesyłając przy niniejszym odpis pisma Zarządu P.D.U.W. z dnia 15. X. rb. № 8177 w sprawie opłaty składek ogniowych za ubezpieczenie kościołów i budowli parafjalnych, uprzejmie prosimy o podanie takowego do wiadomości księży proboszczów. Załącznik 1.—Polska Dyrekcja Ubezpieczeń Wzajemnych Oddział Wileński (podpisy nieczytelne). — Za zgodność **X. A. Mościcki**, Notar. Kur. Metr.—Polska Dyrekcja Ubezpieczeń Wzajemnych. Dział Ogniowy I. Wydział Ubezpieczeniowy. Warszawa dn. 15. X. 1926 r. № 8177.—W spr. ubezpieczenia budowli parafji rzymsko-katolickiej. — Do Pana Dyrektora Oddziału P. D. U. W. w Wilnie. Na skutek poruszonych przez Pana trudności przy poborze składek od kościołów i nieruchomości, należących do parafij rzymsko - katolickich, Dyrekcja zwróciła się do P. U. K. U., który z Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego otrzymał i nam nadesłał w tej sprawie wyjaśnienie. Między innemi M. W. i O. P. podaje, iż: „W związku z wejściem w życie Konkordatu, obecnie składki ubezpieczeniowe na terenie b. zaboru rosyjskiego i pruskiego ma pokrywać kościół. W budżecie każdej parafji, zatwierdzą-

nym co rok przez Ordynarjusza, ma być zamieszczona pozycja na ubezpieczenie od ognia kościoła i budynków parafjalnych. Składka ta będzie pokryta z ofiar, a gdy te nie wystarczą, Rada Parafjalna uczyni rozkład pomiędzy parafjanami".—Komunikując o powyższym zechce Oddział odwołać się do niewłaściwie komentujących Ustawę i Rozp. Prezydenta Rzplitej proboszczów parafij z niniejszym wyjaśnieniem oraz przypomnieć o wpłaceniu należnych P. D. U. składek.— Dział Ogniowy I. (podp. nieczyt.) Za zgodność. **X. A. Mościcki**, Notar. Kur. Metr. Wil.

ZWIĄZEK MISYJNY KLERU.—Na skutek uchwały powziętej dn. 7 listopada rb. przez Archidiecezjalną Radę Związku Misyjnego Kleru, zarządza się co następuje:

1. Walne Zebrania Zw. Mis. Kl. będą się odbywały stale po 1-szych rekolekcjach diecezjalnych. Obecność wszystkich XX. Dziekanów konieczna; zatem wszyscy XX. Dziekani raczą przybywać stale n a 1-sze rekolekcje.

2. Składka członkowska zostaje podniesiona do 5 zł. PPWW. XX. Dziekani raczą takową pobierać od członków Zw. Mis. Kl. przy wypłacie styczniowej dotacji i pieniądze wraz z wykazem członków swego dekanatu przesyłać skarbnikowi, ks. prałatowi Uszylle.

3. PPWW. XX. Dziekani dołożą starań, aby wszyscy księża kondekanalni zapisali się na członków Zw. Mis. Kl.

4. Zaleca się zakładanie Dzieła Rozkrzewiania Wiary według przesłanego Statutu, za który należy opłacić po 50 gr. za egz.—Nowy Statut Zw. Mis. Kl. ogłoszony w **Acta Ap. Sed.** z dn. 1 VI. rb. № 6, wraz z przepisami wykonawczemi dla Archidiecezji wileńskiej, jest już w druku i będzie rozesłany członkom po Nowym Roku, po otrzymaniu od XX. Dziekanów spisu członków swego dekanatu. Statut będzie razem zawierał kartę legitymacyjną członkowską.—D. 24.XI. 1926. r. № 4636. — KAZIMIERZ Bp.—Sufrag. Dyrekt. Archidiec. Zw. Mis. Kl. **Ks. St. Tracewski** Sekretarz.

ZJAZD PATRONÓW I DZIAŁACZY WŚRÓD MŁODZIEŻY.—W dniach 19, 20 i 21 rb. Związek Wileński Stowarzyszeń Młodzieży Katolickiej urządza w Wilnie Zjazd Patronów i działaczy społecznych wśród młodzieży pozaszkolnej. Zjazd ten ma na celu zaznajomienie starszego społeczeństwa z nowoczesnemi metodami akcji katolicko-społecznej wśród młodzieży. Wobec doniosłego znaczenia powyższego Zjazdu, zachęcam i polecam PWielebnym XX. Proboszczom, Prefektom i Wikarjuszom wziąć w nim jak najliczniejszy udział. Wilno, d. 29.XI 1926.

ROMUALD Abp.—Metr.

NAZNACZENIA I TRANZLOKATY. — **Naznaczeni**: x. Lucjan Chalecki, Szambelan Papiesk. i Kanonik Kapit. Metrop., vice-oficjałem Sądu Arcybiskupiego, x. Adam Sawicki, prof. Seminar. Metropolit. kanclerzem Kurji Metropolitalnej, x. Tomasz Kaliński proboszczem do Narewki dek. wołkowysk., x. dr. Jan Ellert profesorem Seminarjum Metrop., prefektem alumnów tamże i obrońcą węzła małż. i ślubów zakonnych, x. Leopold Blum prob. do Porudominy, x. dr. Walerjan Meysztowicz wikarjuszem Bazyliki Metr. i radcą prawnym przy Kurji metropolit., x. Franciszek Tyczkowski MT. wikar. Kośc. Wszystk. Świętych w Wilnie, x. Benedykt Borkowski prob. do Downar, x. Kazimierz Walentynowicz wikar. do Wornian, x. Alfons Borowski prob. do Horodziłowa i Hruzdowa—Oborka, x. Kazimierz Gieczys wikar. tymczas. do Lidy, x. Antoni Dziczkaniec prob. tymczas. do Giełczyna, x. prof. Jan Skrodzis MT. prob. do Zaświrza, x. Czesław Kardel prob. do Łyskowa.—**Przeniesieni**: x. Jan Korycki na wik. do Słobódki Zawierzskiej, x. Bolesław Bazewicz na wik. do Ejszyszek, x. Czesław Sztejn na wik. do Święcian, x. Piotr Węckiewicz na wik. do św. Jakóba w Wilnie, x. Edward Wojciechowski na prob. do Szudziałowa, x. Ignacy Cyraski na prob. do Krzemienicy, x. Edmund Chlewiński na prob. do Porzecza, x. Edmund Pietkiewicz na prob. do Wielkich Eysymontów, x. Antoni Baradyn na prob. do Kaszubińc-Żydomli, x. Bolesław Martynelis

na prob. do Woronowa x. Józef Popławski na prob. do Wiszniewa, x. Czesław Jarosz na prob. do Zamosza, x. Adam Zaremba na prob. do Dalekiego, x. Jan Mokrzecki na prob. do Dziembrowa, x. Stanisław Bartoszewicz na wik. do Dąbrowy; x. Kazimierz Doroszkiewicz na wik. do Fary Grodzieńskiej, x. Bolesław Łozowski na wik. do Fary Grodzieńskiej, x. Stanisław Glakowski na wik. do Trzciannego, x. Bolesław Wróblewski na wik. do Zabłudowa, x. Antoni Gryganiewicz na vice-Dziekana Sokólskiego, x. Aleksander Rarpelis na prob. do Dubiez-Rudni, x. Władysław Szuksael na prob. do Strunojć.

MISJA KANONICZNA. — Stosownie do art. XIII. Konkordatu, potrzebują nauczyciele religji katolickiej osobnego upoważnienia (t. zw. misji Kanonicznej) od Ordynarjusza każdorocznie.

Podaję do wiadomości, iż duchowieństwo parafjalne posiada misję Kanoniczną do nauczania religji w szkołach powszechnych swojej parafji mocą urzędu swojego pasterskiego. D. 2 XII. 1926 r. N. 4784, † ROMUALD Abp. Za zgodność *X. A. Mościcki* Notar. Kur. Metr. Wileń.

D. 5 grudnia r. b. zmarł w Twereczu Ks. Antoni Słabszyński, prob. twerecki, dekanatu święciańskiego w wieku lat 58, kapłaństwa 31.

Zarządzenia Władz Cywilnych.

W SPRAWIE SZYBKIEGO WYDAWANIA METRYK DLA OBYWATELI POLSKICH ZAMIESZKAŁYCH ZAGRANICĄ (przesłane przez Kurję Metrop.). Dz. Kurji Metropolit. w Wilnie. Warszawa dnia 1 grudnia 1926 r. № VI/C. I. 9392/26. Władze administracyjne I i II instancji ustawicznie skarżą się na przewlekłe załatwianie przez rz.-katolickie urzędy parafjalne spraw, związanych z wydobyciem metryk urodzenia oraz świadectw do zawarcia małżeństwa dla obywateli polskich, zamieszkałych zagranicą. — Ponieważ zwłoka odbija się częstokroć szkodliwie na interesach obywateli, Ministerstwo uprasza Kurję, by zechciała polecić urzędom parafjalnym wyżej wspomnianych spraw jako specjalnie pilnych. Za Ministra — Kierownika Ministerstwa (—) Okulicz Dyr. Depart. Wyzn.

DIECEZJA ŁOMŻYŃSKA.

Szkoła Rzemiósł.

Szkoła Rzemiósł, założona przed pięciu laty przez J. Eks. Ks. Biskupa Jałbrzykowskiego, obecnie rozwija się pomyślnie.

Przed trzema tygodniami Szkoła Rzemiósł w Łomży przyjmowała miłego gościa. Przybył mianowicie z Poznania p. Dyrektor Stiller, na skutek prośby zaniesionej przez Zarząd do Jego Ekscelencji Ks. Biskupa Łukomskiego o powołanie odpowiedniego, należycie uzdolnionego człowieka na stanowisko dyrektora Szkoły Rzemiósł w Łomży,

P. Stiller, sprowadzony przed sześciu laty przez J. Ekscelencję Ks. Biskupa Łukomskiego z Berlina, dobry polak-katolik, poświęcił się w Poznaniu sprawie Szkół Zawodowych, i, pracując przy pomocy JEks. Ks. Biskupa, rozwinął swą działalność szeroko.

Obecnie Szkoła zawodowa w Poznaniu, którą p. Stiller kieruje, obejmuje 24 wydziały różnych rzemiósł, jak krawiectwo, szewctwo, stolarstwo, ślusarstwo, piekarstwo cukiernictwo, kuśnierstwo i t.p. i liczy 2600 uczniów.

P. Dyrektor Stiller, zwiedziwszy naszą Szkołę Rzemiósł, wyraził pochlebną o niej opinję i zaznaczył, że stanie ona na wysokości zadania, jeśli ją się rozwinie, dodając inne działy potrzebne na gruncie Łomżyńskiej okolicy, jak koszykarstwo, kowalstwo, ślusarstwo ozdobne i t. p. Obiecał przytem swoją opiekę i kierownictwo w przyszłości.

Na stanowisko Dyrektora do Szkoły Rzemiósł w Łomży p. Stiller delegował jednego z najlepszych i najbliższych swo-

ich pomocników w Szkole Poznańskiej, który już od lat sześcu przy nim pracował, p. Inżyniera Stanisława Kozłowskiego.

P. Kozłowski w ubiegłym tygodniu przybył do Łomży, zabawił dwa dni, zwiedził we wszystkich szczegółach naszą Szkołę i zawarł z Zarządem umowę, podając na przyszłość plany swoje, mające na celu rozwój i odpowiednie urządzenie Szkoły.

Już z dniem 10 grudnia objął p. Kozłowski dyrekcję Szkoły Rzemiósł w Łomży, zamieszkawszy w gmachu Szkoły na stałe. Postawienie na czele Szkoły, jako Dyrektora, człowieka odpowiednio przygotowanego i uzdolnionego, było zadaniem całorocznych zabiegów obecnego Zarządu Szkoły. Przybywający z Poznania nowy dyrektor, Inżynier Kozłowski, daje wszelką rękojmię, że Szkołę naszą postawi na odpowiednim jej stopniu.

W oczekiwaniu pierwszych zarządzeń Dyrektora i bliższego rozejrzenia się Jego w warunkach Szkoły — Zarząd uznał za stosowne odłożyć walne zebranie Chrześcijańskiego Towarzystwa członków Szkoły Rzemiósł z 20 listopada do stycznia. Tak ważna placówka, jaką jest Szkoła Rzemiósł, oceniana przez Rząd, Sejm i przez wszystkich dobrze myślących obywateli Rzeczypospolitej, powinna znaleźć szczere poparcie w Społeczeństwie Łomżyńskiem.

Celem ustalenia listy członków Chrześcijańskiego Towarzystwa, stojącego naczele Szkoły, jako koncesjonarjusza, wyłaniającego z siebie Zarząd, który ma za zadanie zastąpić go i, w granicach jego praw Szkołą zawiadywać, obecny Zarząd rozesłał w ostatnich dniach listę do wszystkich członków, aby przypomnieć członkom ich obowiązki i zebrać skromne datki na Szkołę.

Do wszystkich członków, którzy na tej liście zechcą ustalić swoje członkowstwo, Zarząd roześle zaproszenie na walne zebranie, licząc na ich zainteresowanie się szkołą i chętne przyjęcie udziału w obradach. Zaproszonych panów z Komisji Rewizyjnej również Zarząd ponownie zainwitował do przeprowadzenia dokładnej rewizji ksiąg. Są to przygotowawcze czynności do walnego zebrania.

Obecnie w Szkole są czynne trzy wydziały: stolarski, szewcki i krawiecki. Najwięcej, bo 30 uczniów liczy wydział krawiecki, którego instruktorem jest p. Sikorski i pomocnik jego p. Wiśniewski. Wydział stolarski liczy 18 uczniów, z instruktorami p. Chmurkowskim i Zakrzewskim. Szewcki wydział liczy 13 uczniów, a instruktorem jego jest p. Małasiewicz. Oprócz tego w każdym wydziale są zdolniejsi płatni czeladnicy. Ogół przeto abiturjentów Szkoły wynosi 72 osoby. Wszyscy mieszkają w gmachu Szkoły.

Uczniowie pracują w rzemiosłach 7 godzin dziennie. Od godz. 3 do $6^1/_4$ wieczorem mają wykłady nauk teoretycznych, w zakresie VI i VII oddziału szkoły powszechnej, które prowadzą znani nauczyciele, p. Gundlach i p. Skibicki. Religijny kierunek Szkoły i wykłady religji objął Ks. prałat Bogacki. Wychowawstwo młodzieży obecnie zlecono p. Siejce.

W roku bieżącym, dzięki zapomodze Ministerstwa Oświaty, przeznaczonej na rozwój Szkoły. Zarząd zakupił kilka maszyn i liczne narzędzia do wszystkich trzech wydziałów. Nadto zakupuje w miarę potrzeby materjały na wyroby gotowe Trzeba też było poczynić liczne przeróbki w gmachu i ratować walące się lub blisko zawalenia będące budynki.

Obciążeniem Szkoły są biedni uczniowie, którzy nie tylko nie mają środków wnieść za utrzymanie 30 złotych miesięcznie, ale potrzeba im dopomódz na kupno książek, zeszytów i innych drobniejszych przedmiotów codziennego użycia. Uczniowie nasi gromadzą się tu z dziewiętnastu starostw, nieraz bardzo odległych od Łomży. jak np. ze Stopni-

ckiego, Częstochowskiego, Wieluńskiego, Wołkowyskiego, Sokólskiego, Białostockiego, Grodzieńskiego i t. d.

Sądząc, że Sejmiki odnośnych starostw powinnyby się zainteresować losem ich biednych obywateli, Zarząd zainterpelował Sejmiki o uchwalenie zapomogi dla odnośnych uczniów.

Jest nadzieja, że przynajmniej niektóre Sejmiki nie pominą tego wezwania bez skutku. Magistrat Łomżyński także uczynił obietnicę p. wizytatorowi Czechowskiemu, że udzieli możliwie większej zapomogi Szkole.

Jest przeto nadzieja, że stan materjalny Szkoły będzie w przyszłym roku zadowalającym.

Ks prałat Winc. Bogacki.

Z Łomży.

PRZYTUŁEK DLA STARCÓW. Jest w Łomży ładny dom, ofiara ś.p. Śmiarowskiej, w którym mieszczą się kaleki i starcy. Trzy są opiekunki nad nimi, 3 Siostry Miłosierdzia. Dom zostaje pod opieką Towarzystwa Dobroczynności.

Ponieważ Dobroczynność nie ma wiele funduszów — przeto i Dom Starców musi czerpać fundusze z ofiarności publicznej.

Brakom wszelkim zapobiegają Siostry Miłosierdzia. Przezacna Starsza Siostra zdobyła kawał ziemi, który uprawia z zamiłowaniem i dostarcza starcom, swoim wychowańcom, strawy jarzynowej.

Siostra Zofja oddana sprawie Bożej i nędzy ludzkości, opiekuje się nietylko starcami, ale i młodzieżą. Całe zastępy dzieci Marji, znalazły Opiekunkę serdeczną w Siostrze Zofji.

W roku bieżącym Siostra Zofja uczyniła poważny krok. Postanowiła zbudować dużą salę przy przytułku Starców, któraby mogła pomieścić zebrania Dzieci Marji i dostarczyć rozrywek starcom i kalekom.

Czego nie dokaże Miłosierdzie i Poświęcenie? W tych ciężkich czasach— sala już ukończona. Czeka tylko poświęcenia celom szlachetnym.

Pomimo ciężkich czasów—ofiarność społeczeństwa najwięcej tu przyszła z pomocą.

Jednak była wybitna Jednostka, która Siostrę Zofję pokrzepiała w jej ciężkich chwilach — a chociaż chciała być ukrytą—wiedzą o niej bliżsi... Bez niej wiele dzieł nie doszłoby do skutku...

Niech Bóg wspomaga takie wielkie Serca i Siostrę Zofję! *Ks. W. B.*

Poświęcenie kościołów.

Poświęcenie Kościoła nowozbudowanego w Kuleszach odbyło się w otoczeniu licznych kapłanów dnia 8 grudnia b. r.

Poświęcenie Kościoła w Nowogrodzie, odbyło się uroczyście d. 12 grudnia b. r., w III-cią niedzielę Adwentu— wobec licznego zjazdu Duchowieństwa i zaproszonych gości. Obrzędu poświęcenia dokonał Ks. dziekan Myszczyński (Łomżyński), sumę celebrował Ks. Kanonik Pianko, profesor Semin. Duchownego w Łomży. Kazanie wygłosił ks. Pardo, Rektor Seminarjum Mniejszego w Sejnach. Dwaj ostatni kapłani są rodakami parafji Nowogrodzkiej.

Ks. proboszczowi Supińskiemu należy się wielkie uznanie, że dokonać raczył tak wielkiego w naszych czasach dzieła, odbudowywując rozwalony w czasie wojny Kościół, dziś wspaniałą świątynię.

Zmiany w Diecezji.

Ks. Bagiński Henryk—Generalny sekretarz Stowarzyszeń Młodzieży z powodu zdrowia przeniesionym został na wikarjat do Dąmbrowy Wielkiej.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

U PROGU.

Nowa sytuacja wytwarza nowe stosunki, stawia nowe wymagania, wysuwa nowe potrzeby.

Jesteśmy w nowej zgoła sytuacji, odkąd pierwsze nasze pismo diecezjalne „Dwutygodnik Diecezjalny wileński", ulegając konieczności, było zmuszone przerwać swe istnienie. Zamarło w niewoli, zmartwychwstaje w zmienionych warunkach naszego bytu politycznego i religijnego, zmartwychwstaje w wolności, by służyć tejże samej wielkiej sprawie— służyć Kapłanom, a przez Nich służyć Duszom, a przez Nie służyć BOGU.

Oto nasze zadanie—

Oto nasz program.

W swym założeniu WIADOMOŚCI METROPOLITALNE WILEŃSKIE są pismem zawodowym Księży metropolji wileńskiej. Wychodzą one w Wilnie, jako metropolji prowincji kościelnej, w Wilnie, gdzie przed laty wychodził DWUTYGODNIK DIECEZJALNY.

Jest to pismo zawodowe, lecz nie naukowe, więcej praktyczne, niż służące spekulacji naukowej i roztrząsaniu kwestyj akademickich. Do tego mamy wielkie organa myśli katolickiej w kraju i zagranicą.

WIADOMOŚCI METROPOLITALNE, o ile podają zarządzenia Władz naszych, są organem Władzy, o ile zabierają głos od siebie, są organem Księży, mają służyć Ich potrzebom, uwzględniać Ich wymagania, mówić o Ich powinnościach, które wysuwa nowa, całkiem odmienna, sytuacja i nowe warunki pasterzowania.

WIADOMOŚCI, rozpoczynając swą pracę w Imię Boże, marzą, by się stać organem Pasterzy Dusz w nowych warunkach. Ich pracy, oczywiście **non in novitate sermonis**, bo nie o to chodzi, lecz **in ostensione spiritus et virtutis**, tej wiecznej, niezmożonej, niebosiężnej idei św. Kościoła katolickiego i jego królewskiego Kapłaństwa, o ile nasze słabe siły na to pozwolą.

WIADOMOŚCI marzą, by się stać pismem, w którym każdy Kapłan prowincji kościelnej wileńskiej i rozległej archidiecezji naszej mógłby się podzielić swoim doświadczeniem, swoją praktyką, swemi wiadomościami z zakresu tej sztuki nad sztukami, jaką jest **regimen animarum**, któreby Mu służyło po przyjacielsku w Jego pracy nad Duszami dla większej chwały Bożej, dla utwierdzenia panowania Chrystusa—Króla na ziemi.

Na treść WIADOMOŚCI mają się złożyć:

I. **Dział urzędowy.**

1. Zarządzenia Stolicy Apostolskiej i Kongregacyj Rzymskich, mające ściślejszą łączność z życiem kościelnym u nas.
2. Zarządzenia Ordynarjatu.
   a. archidiecezja wileńska.
   b. diecezja łomżyńska.
   c. diecezja pińska.
3. Z obcych diecezyj.

II. **Dział nieurzędowy.**

1. Artykuły z zakresu pastoryzacji, obowiązków, praw i potrzeb stanu duchownego, parafij, wychowania i akcji katolicko-społecznej, przeszłości i dziejów diecezyj i kościołów naszych i t. p.

2. Kronika metropolitalna.
3. Z życia kościelnego w kraju i zagranicą.
4. Poradnik pasterski.
5. Bibljografja.

Ogłoszenia.

W sprawach redakcyjnych prosimy zwracać się do ks. Leona Żebrowskiego (Grodno pl. Batorego 8), w sprawach prenumeraty i administracyjnych do Kurji Metropolitalnej Wileńskiej (Wilno ul. Zamkowa 6). **Redakcja.**

NAKAZY CHWILI.

Pasterstwo dusz wymaga ustawicznego czuwania nad przejawami myśli, uczuć i czynów ludzkości, by dusze, nad któremi władza pasterzowania się rozciąga, nie zostały porwane w zawrotny wir szybko następujących po sobie przeobrażeń, nie zawsze zgodnych z rzetelnym dobrem duszy i prawdziwym, według woli Bożej, postępem ludzkości, by w pogoni za nowością nie zeszły na manowce nie zostały rozproszone, zamiast pozostawać na pastwisku Bożym, w jednej prawdziwej Owczarni Chrystusowej.

Wymaga to, oczywiście, wielkiej spostrzegawczości, pociąga za sobą niezmierne wprost trudy i nie zawsze możliwe do wykonania.

Wiemy, jaka jest droga, którą mamy prowadzić dusze do Boga. Ona jest wprawdzie tak jasna, że jej nic przyćmić nie zdoła. Ale widzieć, czy dusza ludzkości kroczy tą drogą, czy też z niej zbacza, rzecz to niezwykle trudna. Tylko patrzenie z wyżyn, u których podnóża zbiegają się sprawy całego lub części świata, tylko szczery wysiłek zbiorowy może nam dać jaśniejsze pojęcie i bodaj szkicowo nakreślić program pracy na najbliższą przyszłość—odsłonić wymogi chwili.

Obserwacyjny punkt, umieszczony wysoko, obejmujący cały świat, mamy na Stolicy Piotrowej, obserwatora zaś i nieomylnego Sternika — w Następcy św. Piotra. Jego obserwacja jest pewna, dyrektywa niezawodna.

Chcąc szukać wskazań na najbliższą metę, należałoby przejrzeć wszystkie akta, odezwy, allokucje, listy Ojca św. przynajmniej z ostatnich lat i z tego przebogatego materjału tworzyć jednolity program, którego myślą przewodnią jest naczelne hasło Piusowego pontyfikatu— **Pax Christi in Regno Christi**—hasło całkiem na czasie. Pojęcie **Regni Christi** i tego, co mu idzie wpoprzek, zawiera się w wiekopomnej Encyklice **Quas primas**, z d. 11 grudnia 1925 r., o ustanowieniu święta Pana naszego Jezusa Chrystusa—Króla. Ona to stanowi czarną listę występków, wad i niedomagań współczesnej ludzkości i podaje skuteczne na nie środki.

Kardynalnym niedomaganiem współczesnego świata jest to, że „bardzo wielu ludzi usunęło Jezusa Chrystusa i Jego najświętsze prawo z własnych obyczajów i życia prywatnego, rodzinnego i publicznego", stąd pochodzi „tak zwany laicyzm, czyli ześwieczczenie, jego błędy i niecne dążenia",[1]) a obwołało, jako dogmat, nieograniczone prawa człowieka.

Skutki laicyzmu są straszne dla społeczeństw, narodów i państw—„a są to: nasienia niezgody wszędzie porozsiewane żagwie zawiści i nieprzyjaźni, rozwiane wśród narodów, co tak bardzo opóźnia pojednanie ludów; niepowściągliwa chciwość, która nierzadko zakrywa się pod płaszczykiem dobra publicznego i miłości ojczyzny, z których powstaje rozdwojenie wśród obywateli i ów ślepy i niepohamowany egoizm, który na nic innego nie zważa, jak tylko na prywatne korzyści

[1]) Encykl. **Quas primas.**

i wygody, i tą miarą wszystko mierzy. Dalszy owoc, to zburzony zupełnie spokój domowy, bo zapomniano o obowiązkach i zlekceważono je; łączność i trwałość rodziny zachwiana; wreszcie całe społeczeństwo wstrząśnięte i ku zgubie idące".[1])

Niemniej zgubne są następstwa proklamowania nieograniczonych i niczem niekrępowanych praw człowieka, jako jednostki i zbiorowiska.

Jakiż na tę niemoc środek? Jest nim przywrócenie Królowania Chrystusa w sercu, w rodzinie, w społeczeństwie, w narodzie, w państwie, w stosunkach międzynarodowych i międzypaństwowych, słowem—przywrócenie powszechnego panowania Chrystusa Pana, o którym świat współczesny zapomina.

A któż tego ma dokonać? My—kapłani. Nakaz papieski obowiązuje przedewszystkiem nas, to nasz najbliższy program pracy.

W głównych zarysach ujęty przez Ojca św. program działalności katolickiej, pasterze poszczególnych diecezji, zwłaszcza zagranicą, opracowują w szczegółach przez swoje listy pasterskie, oparte ostatnio na encyklice **„Quas primas"**.

Nasi Arcypasterze ujęli ten program w zastosowaniu do Polski w komunikacie, ogłoszonym po zjeździe Biskupów w Warszawie. Komunikat ten podajemy w dosłownym brzmieniu za prasą codzienną.

„Przedmiotem narad i uchwał zebrania księży Biskupów w dniach 30 listopada i 1 grudnia b. r. była bardzo poważna sytuacja społeczeństwa i Kościoła.

„Dzięki wzrastającemu zanikowi praworządności rośnie komunizm i zagraża przyszłości Polski, kiedy równocześnie na ostoję wszelkiego zdrowego ustroju, Kościół katolicki, walą się gromy.

„Prasa antykatolicka tak wzrosła, że w samej stolicy powstają aż 2 nowe dzienniki ze zdecydowanie wrogą Kościołowi tendencją, gloryfikując np. rząd meksykański, albo uderzając na wpływ Kościoła w publicznem wychowaniu, albo plugawiąc najświętsze rzeczy ohydnymi utworami. Wszystkie te dzienniki uchodzą za takie, które są popierane przez sfery oficjalne.

„Zmysł publiczny moralny jest obrażany bezkarnością wobec przedstawień publicznych, które urągają wszelkiej przyzwoitości, a cynizmem rozwięzłym zatruwają dusze młodego pokolenia.

„Sekciarstwo doznaje opieki ze strony pewnych czynników ze szkodą dla katolicyzmu i depce istniejące prawa, a nieraz bezkarnie chwyta się publicznego gwałtu.

„Mimo Konkordatu nieuregulowane dotąd stosunki pomiędzy Kościołem a władzami odbijają się na wewnętrznym ustroju fatalnie.

„Przy tem wszystkiem przygotowuje się ustawa małżeńska, która Kościołowi i społeczeństwu daje powód do najpoważniejszych obaw o przyszłość chrześcijańskiej rodziny w Polsce.

„Wszystkie te względy spowodowały cały szereg decyzji Konferencji ks. Biskupów, zmierzających do obrony praw Kościoła, chrześcijańskiego charakteru rodziny jak i publicznej moralności."

Szereg odbytych zjazdów katolickich—zjazd wszechpolski w Warszawie, zjazd organizacji katolickich w Krakowie i zjazd katolicki w Poznaniu — odsłonił przed oczyma całego narodu te niezliczone bolączki i straszliwe choroby naszego życia jednostkowego i zbiorowego. Wygłoszone referaty i przemówienia zdążały do wskazania środków zaradczych na te wszystkie niedomagania.

Rezolucje zjazdów stanowią program działania na najbliższą metę. Nie sposób podawać te rezolucje per extensum; zresztą każdy z nas niezawodnie odczytał je nieraz, a niejeden poważnie się

[1]) Encykl. **Quas primas.**

nad niemi zastanowił, szukając sposobu ich zrealizowania, i zachował je u siebie, jako nakaz chwili.

Rezolucje wszystkich zjazdów dadzą się syntetycznie ująć w kilka zasadniczych punktów. Obrona katolickiego charakteru naszego państwa, obrona moralności publicznej i chrześcijańskiego charakteru małżeństwa i rodziny, zapewnienie na zasadach chrześcijańskich opartego wychowania młodzieży i całego społeczeństwa, wprowadzenie z powrotem zasad chrześcijańskich w życie wszystkich warstw narodu przez organizacje katolickie w najszerszym zakresie i t.p.—oto ich wybitne punkty. Nie potrącam tu doniosłych rezolucyj natury gospodarczej, higjeniczno-lekarskiej, mającej ścisłą styczność z moralnością.

Z tego streszczenia rezolucyj zjadów widzimy w jakim kierunku iść winna nasza praca kapłańska, żeby odpowiedzieć należycie wymaganiom doby obecnej, wypełnić *nakazy chwili*. Bliższe zaznajomienie się z niemi na długi czas może zdefinjować cel i zadanie naszych kazań, nauk i przemówień, nadać im żywszą aktualność i, przy pomocy Bożej, zapewnić im większą skuteczność.

X. W. Ł.

W sprawie Ksiąg metrycznych.

Kan. 470 § 1 niedwuznacznie nakazuje: „Habeat parochus libros parochiales, idest librum baptisatorum, confirmatorum, matrimoniorum, defunctorum; etiam librum de statu animarum accurate conficere pro viribus curet; et omnes hos libros, secundum usum ab Ecclesia probatum vel a proprio Ordinario praescriptum, conscribat ac diligenter asservet".

Trzy przepisy zawiera podany kanon: nakaz prowadzenia ksiąg parafjalnych, wykaz tych ksiąg i sposób ich prowadzenia.

Pomijając dwa pierwsze przepisy, zastanowimy się tylko nad trzecim, mającym na względzie sposób prowadzenia ksiąg, i to ksiąg ściśle metrycznych, czyli—metryk chrzestnych, ślubnych i pogrzebowych.

Co do sposobu prowadzenia tych ksiąg, Kanon 470 § 1 przewiduje dwie możliwości: „Usum ab Ecclesia probatum" albo „a proprio Ordinario praescriptum". Sposób przez Kościół przyjęty jest tylko ten, który się daje ustalić na mocy dalszych przepisów Kodeksu prawa Kanonicznego, wskazujących, co mianowicie należy w księgach tego rodzaju odnotowywać. Takiemi przepisami są Kanony 470 § 2, 576 § 2, 798, 1011, 1103, § 2 i t. p., wskazujące, co mianowicie należy odnotować w księdze metryk chrzestnych. Inne Kanony uwzględniają metryki ślubne i pogrzebowe.

Te przepisy w głównych zarysach uwzględniają praktykę powszechną Kościoła co do prowadzenia ksiąg metrycznych. Tenże atoli kan. 470 § 1 pozwala na kierowanie się w tym względzie przepisami Ordynarjusza miejscowego.

O ile mi wiadomo, w archidiecezji Wileńskiej przepisu takiego, któryby dotyczył aryngi akt metrycznych nie było. Były tylko przepisy konsystorskie o biurowości parafjalnej wogóle i obiter o metrykach. Stare wydania Rytuału zawierały wzory prowadzenia ksiąg, jak zresztą mamy to i w edycji typowej watykańskiej Rytuału Rzymskiego z roku 1925 w końcowym tytule XII. tegoż Rytuału. Aryngа metryk, podana tam, niczem się nie różni od dawnej, Przekład rosyjski, którym posługiwaliśmy się do wojny w naszych księgach metrycznych, pochodzi ze smutnej pamięci rytuału zrusyfikowanego.

Kodeks prawa kanonicznego nie czyni żadnej wzmianki o przepisach prawa świeckiego, normujących prowadzenie ksiąg metrycznych. Kodeks rosyjski uwzględniał aryngę, podaną przez Rytuał

w diecezjach poza b. Kongresówką, w Kongresówce zaś, razem z ustanowieniem tak zwanych urzędników stanu cywilnego, przyjęto aryngę z kodeksu Napoleona. Zabory pruski i austrjacki miały swoje aryngi.

Ta różnorodność w prowadzeniu ksiąg metrycznych nie jest pożądaną w jednym państwie. Należy się przeto spodziewać, że Episkopat nasz pomyśli o bardzo pożądanej unifikacji pod tym względem.

Chodzi o wybór najłatwiejszej i najbardziej celowej aryngi. Stanowczo nie do przyjęcia jest arynga byłej Kongresówki, jako zbyt długa i całkiem niezgodna ze wskazaniami obecnego kodeksu prawa kanonicznego. Mając na względzie obecne trudności w prowadzeniu kancelarji parafjalnej z powodu braku sił wykwalifikowanych, a przedewszystkiem kompletnego zubożenia pokonkordatowego probóstw w Rzeczypospolitej Polskiej, taki sposób prowadzenia ksiąg metrykalnych całkiem nie może być utrzymany.

Zresztą księgi metrykalne b. Kongresówki nie uwzględniały przepisów kan. 1103 § 2 o odnotowywaniu zawartego małżeństwa, jak również przyjętych święceń itp. Dlatego to w wielu parafjach b. Kongresówki tych adnotacyj dotąd się nie robi.

Łatwiejsza nieco, bo znacznie krótsza, arynga, używana w diecezjach poza Kongresówką, również wymaga przejrzenia, przystosowania do wskazań Kodeksu prawa kanonicznego i aryngi rytuałowej, w istocie od tej ostatniej mało się ona różni, z wyjątkiem chyba tylko tego, że każdy akt, według Rytuału, powinien być podpisany przez kapłana, który dopełnił obrzędu i opatrzony pieczęcią. Ta jednak, zwłaszcza metryka ślubna—jest nieco przydługa i będąc ujętą w rubryki, podane przez dawniejsze przepisy konsystorskie, przy wydawaniu wyciągu wygląda niezbyt poprawnie; cały akt stanowiąc w rzeczywistości jedno zdanie, wskutek interpunkcji, wymaganej przez rubryki, tworzy dwa zdania, z których drugie nie ma ani przedmiotu ani orzeczenia. To samo zresztą i w metryce chrzestnej.

Pozostawałby możliwym do przyjęcia jedynie sposób, przyjęty w Wielkopolsce, a poniekąd i w dawnym zaborze austrjackim, mianowicie arynga w kształcie prostej rejestracji w rubrykach, zawierających intytulacje polskie i łacińskie. Odnośne kanony Kodeksu na to pozwalają, a uwzględniając przepisy ich o sposobie prowadzenia ksiąg metrycznych, arynga rytuałowa ma charakter fakultatywnej. Atoli jako dokument ma wygląd lepszy.

Uproszczenia i ujednostajnienia sposobu prowadzenia ksiąg metrycznych w całym Państwie, przy jednoczesnym postanowieniu tej sprawy na wyższym, niż w wielu wypadkach, poziomie, wymaga czas i ważność samych akt.

X. A. N.

Kronika Archidiecezjalna.

Dyrektorem archidiecez. Apostolstwa Modlitwy i Stowarz. Najśw. Dziecięctwa Jezus, z polecenia JE. Ks. Arcybiskupa Metropolity, został mianowany ks. Karol Lubianiec, Kan. Kapituły Metrop. i Inspektor Semin. Metropol.

Pobożne Stowarzyszenie dla Misyj Wewnętrznych w archidiecezji wileńskiej. Za inicjatywą JE. Biskupa Michalkiewicza, powstało w Wilnie przy Bazylice Metropolitalnej Pobożne Stowarzyszenie pod powyższym tytułem. JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita zatwierdził statut Stowarzyszenia i polecił gorąco zakładanie Kół jego po parafjach. Celem Stowarzyszenia jest pogłębianie, obrona i krzewienie wiary katolickiej. Środkami, prowadzącemi do osiągnięcia powyższego celu, są: modlitwa, pomoc materjalna i apostolstwo czynne.

Stowarzyszenie Matek Chrześcijańskich. — Pierwsze Stowarzyszenie Matek Chrześcijańskich w archidiecezji wileńskiej powstało w parafji Ostrobramskiej w Wilnie pod protektoratem ks. prałata Wołodźki i przy czynnej współpracy ks. Gierdziewicza, wik. tegoż kościoła. D. 5 grudnia rb. Stowarzyszenie odbyło pierwsze swe zebranie, na którym ks. kan. St. Miłkowski wygłosił referat o rodzinie chrześcijańskiej i roli w niej matki. Zebranie urozmaiciły śpiewy i muzyka. Na zebranie przybył JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita.

Święcenia. — W dniu 18 grudnia odbędą się w kościele Seminarjum Metropolitalnego święcenia kapłańskie, których udzieli JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita.

Poświęcenie kościoła. — Dn. 12 grudnia JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita dokonał poświęcenia nowowzniesionego kościoła przy stacji Centr. Wołkowysk. Nowa świątynia została zbudowana w ciągu niespełna roku staraniem i kosztem miejscowych kolejarzy.

Jubilaci. — W następnym roku obchodzą XXV-lecie następujący kapłani archidjecezji i b. diecezji wileńskiej: Ks. Jan Bieniasz-Krzywiec, ks. Piotr Budro, ks. Marek Burak, ks. Wiktor Kochański, ks. Kazimierz Kowalewski, ks. Aleksander Łoszakiewicz, ks. Feliks Mieszkis, ks. Mieczysław Pietrzykowski, ks. Józef Rowiński i ks. kan. Juljan Steckiewicz.

Zgony. — Ostatniemi czasy zmarli: Ks. Piotr Radziński, prob. w Porzeczu (25. XI) i ks. Antoni Słobrzyński, prob. w Twereczu (5. XII). — D. 10 grudnia w konwencie OO. Franciszkanów w Grodnie zmarł brat Albert Olszewski, w wieku lat 34, kierownik drukarni „Rycerza Niepokalanej".

Seminarjum Metropolitalne wileńskie. Seminarjum Metropolitalne rozpoczęło rok akademicki normalnie. Ciało kierownicze i profesorskie stanowią: Rektor ks. prałat Jan Uszyłło M. T., Inspektor ks. kanonik Karol Lubianiec M. T., profesorowie: Teol. Mor. i Pastor. Rektor, prawa kanonicznego Inspektor, Filozofji ks. Dr. Albin Jaroszewicz, łaciny ks. Dr. Jan Emil, polonistyki ks. Józef Poniatowski M. T., języka litewskiego, ks. Piotr Kanjalis K. T., śpiewów daje p. Władysław Kalinowski. Na wydziale teologicznym U. S. B. w Wilnie wykła-

dają ks. Dr. Ignacy Świrski—dziekan wydziału Teol. Moralną, ks. Antoni Cicheński M. T. Pismo św. i Palestynologję, ks. Dr. Stanisław Domińczak Filozofję, ks. Dr. Czesław Falkowski Hist. Kościelną, ks. Dr. Władysław Nowicki Pismo Św., język grecki i hebrajski, ks. Dr. Leon Puciata Homiletykę, ks. Adam Sawicki K. T. Teologję Dogmatyczną, ks. D. Bolesław Wilanowski Patrologję i ks. Dr. prał. Bronisław Żongołłowicz Prawo.

Na czele Liceum Arcybiskupiego, jako jego Dyrektor, stoi ks. prał. Jan Uszyłło. W tymże liceum wykładają ks. kan. Karol Lobianiec historję, ks. Piotr Kranjalis religję i łacinę, ks. Józef Poniatowski język polski, ks. Albin Jaroszewicz Propedetykę filozoficzną, ks. Jan Ostrejko Matematykę, p. Antoni Samulanis łacinę, p. Alfred Ehiman język francuski, p. Alfred Rachalski język niemiecki, p. Czesław Jurewicz matematykę, p. Lucjan Stępiński fizykę i kosmografję. — Ojcem Duchownym jest ks. kan. Stanisław Zawadzki, prokuratorem ks. Witold Szyksznel, lekarzem Dr. Józef Bakun.—Ogólnie w Seminarjum i Liceum w bieżącym roku akademickim jest 163 alumnów. Na IV kursie teologicznym 13, na III—12, na II—19, I brakuje. Na drugim kursie filozoficznym 24, na I—28. W Liceum na II kursie 27 i na I—40.

Z życia kościelnego za granicą.

Rzym i Włochy. — D. 18. listopada odbyły się w Bazylice św. Piotra w Rzymie uroczystości z powodu trzechsetlecia poświęcenia tej Bazyliki, dokonego w 1626 roku.—D. 17 listopada rb. Ojciec św. ogłosił List Okólny o ciężkim stanie katolicyzmu w Meksyku. — *Motu proprio* z d. 12 listopada zostało założone w murach lateraneńskich Misyjne Muzeum Etnologiczne. — 15 listopada odbyła się uroczysta inauguracja Instytutu Archeologji chrześcijańskiej w Rzymie, zapoczątkowanego *motu proprio* Ojca św. z d. 11 grudnia 1925 r W krypcie Watykańskiej Mszę św. odprawił Dyrektor Instytutu, prał. Kirsch. Po Mszy św. profesorowie i pierwszych 30 studentów udało się na audjencję do Ojca św., który, odpowiadając na przemówienie Dyrektora, powiedział, iż się cieszy niezmiernie z otwarcia tego naszego zakładu, którego skutkiem będzie tryumfująca apologja, której dostarcza Kościołowi zmaterjalizowana idea w odwiecznych zabytkach starożytności". Celem Instytutu jest: gromadzenie zabytków starożytności chrześcijańskiej, naukowe opracowanie ich i przygotowywanie kadr nowych pracowników na niwie archeologji chrześcijańskiej.

Hiszpanja. W drugiej połowie października odbył się w Toledo narodowy kongres eucharystyczny, tak liczny, jakiego dotąd w Hiszpanji nie widziano. Na kongres przybyło 4 kardynałów, 40 biskupów, przedstawiciele rządu i samorządów; król hiszpański, nie mogąc osobiście wziąć udziału w Kongresie, przysłał list, pełen uczuć pobożności i czci do Sakramentu Ołtarza.

Czechosłowacja. Rząd czechosłowacki złagodził nieco swoje zapędy we czci Husa, obrażające uczucia ludności katolickiej; wskutek tego stosunki naciągnięte ze Stolicą Apostolską zaczynają nieco się poprawiać. — Miejscowa

prasa katolicka ubolewa nad małą liczbą księży i kościołów w Pradze Wielkiej wskutek czego obsługa duchowna jest bardzo skąpa, z czego nieraz korzysta dla swoich celów tak zwany czeski kościół narodowy. W szczególności narażone są na to przedmieścia, gdyż, o ile jak w każdym starym mieście, liczne są kościoły w centrum miast, o tyle przedmieścia nowe są ich pozbawione.

Jugosławja. D. 7 listopada r. b. odbyło się w Zagrzebiu odsłonięcie pomnika biskupowi Strossmayerowi w obecności arcybiskupa zagrzebskiego, Bauera, arcybiskupa z Białogrodu, biskupa z Djakowy, przedstawicieli władz i uniwersytetu zagrzebskiego.

Francja. Do dnia dzisiejszego na łamach prasy francuskiej toczy się żywa polemika z powodu potępienia przez Stolicę Apostolską działalności stronnictwa monarchistycznego, grupującego się pod sztandarami „Action française". Najwybitniejsze pióra tego odłamu, oświadczając się ze swemi przekonaniami i uczuciami katolickiemi, zaznaczają, iż przesadnie została zreferowana sprawa „Action française" w Rzymie. W końcu listopada odbyły się w Paryżu uroczystości, złączone z beatyfikacją księży, umęczonych w czasie rewolucji francuskiej. Od 6 do 12 grudnia odbył się w Paryżu tak zwany „Tydzień pisarzy Katolickich".—W Tuluzie odbyły się okazałe uroczystości z powodu pięćdziesięcioletniej rocznicy założenia Instytutu katolickiego w tym mieście. Ojciec św. z powodu tej uroczystości przesłał pismo odręczne na imię rektora i profesorów tej uczelni. Jednocześnie z tym obchodem odbyła się uroczysta inauguracja wyższych kursów Socjologji przy uniwersytecie w Tuluzie.

Z życia katolickiego w kraju.

Archidiecezja gnieźnieńska i poznańska. W końcu listopada odbył się w Poznaniu Kurs homiletyczny, który zgromadził liczny zastęp księży ze wszystkich niemal diecezyj polskich. Referatów o tak żywotnej zawsze sprawie— głoszenia słowa Bożego, słuchano z zainteresowaniem. Codzienna dyskusja wieczorna wysuwała na jaw potrzeby i braki, wyczuwane w szeregach duchowieństwa z dziedziny komiletycznej. Szkoda wielka, że organizatorzy przeoczyli kwestję kaznodziejstwa eucharystycznego, kazań do wojska i młodzieży szkolnej.

Archidiecezja warszawska. — W Warszawie przystąpiono do realizacji projektu budowy Kościoła Opatrzności, zaprojektowanego przez Sejm Ustawodawczy. Uchwały zjazdu Księży Biskupów do dnia dzisiejszego są żywo omawiane przez prasę. Znak to, że one utrafiły w sedno.

Bibljografja.

Teologiae Asceticae et Mysticae Cursus ad usum Seminariorum etc. **Franc. Naval str. 353.** Taurini 1925 **Zasady Życia Duchownego** O. Józef Schryvers C. SS. R., str. 477. Kraków 1926.

Do niedawna jeszcze można było uskarżać się na brak krótkiego i zwięzłego podręcznika Ascetyki. Brak ten uzupełnił ks. Tanquerey swoim przepięknym dziełkiem" *Précis de Thèologie As-*

ćetique et Mystique" (Paris 1924). Jest to jednak dzieło, do dnia dzisiejszego nie mające przekładu polskiego, i dlatego nie każdy mógł zeń korzystać. Obecnie wyżej zacytowane dzieła rozwiązują kwestję łatwo. Dzieło te można śmiało dać do rąk młodych teologów, jako konspekt wykładów Arcetyki i Mistyki, oraz każdemu kapłanowi, zajętemu duszpasterstwem. Zwięzłość i stosunkowa krótkość przy obszernym materjale, czyni je nieocenionemi dla tych, którzy mają za mało czasu, żeby się grzebać w obszernych dziełach. *W. Z.*

Jego Ekscelencja ks. Romuald Jałbrzykowski, pierwszy Arcybiskup—Mertopolita Wileński, przez ks. **B. R. Ż.** Łomża 1926 r. **Skład Główny w Wilnie, Filja Księgarni św. Wojciecha,** Dominikańska 4. **Cena 60 gr.**

Wyszła z druku książeczka, ozdobiona czternastu fotografjami, w nich kilku podobiznami J. Eks. Arcypasterza Jałbrzykowskiego, która na 104 stronicach podaje zwięźle wiadomości z życia Jego Ekscelencji.

Na napisanie tego życiorysu złożyło się czterech kapłanów.

Uczynili to dlatego, aby szerszemu ogółowi dać poznać bliżej przeszłość Jego Ekscelencji, a tym sposobem usprawiedliwić ogólną opinję, darzącą tego Wysokiego Dostojnika Kościoła zupełnie zasłużonem uznaniem.

Książeczka ta zawiera historję życia J. Ekscelencji naszego Arcypasterza, począwszy od pierwszych chwil życia, aż do objęcia stolicy Wileńskiej. Sympatycznie autorowie przedstawili lata młodociane, pobyt w Seminarjum i Akademji petersburskiej, a później pracę profesorską w Sejnach.

Piękne rysy życia z owego czasu mogą posłużyć za wzór do naśladowania klerykom i młodym kapłanom.

Praca na obczyźnie, a później praca na stanowisku profesora, później Biskupa, organizatora Djecezji Łomżyńskiej może służyć za przykład wszystkim kapłanom pracującym na niwie Bożej, starających się o powiększenie chwały Bożej i przyczynienie do szczęścia Ojczyzny.

J.E. Arcybiskup—Metropolita Jałbrzykowski dał się dobrze poznać szerokiemu ogółowi na wysokim stanowisku Biskupa diecezji Łomżyńskiej, jako gorliwy i kochający swoje owieczki Pasterz, niestrudzony pracownik na niwie społecznej i dzielny a roztropny organizator. Szczery żal b. Jego owieczek i duchowieństwa łomżyńskiego towarzyszył Mu w drodze na inne, jeszcze wybitniejsze i bez porównania trudniejsze stanowisko w Wilnie.

Uważamy, że ten szkicowy życiorys naszego pierwszego Arcypasterza, choć w części da poznać Osobę Jego nowej Owczarni, a tym samym, przy pomocy Bożej i opiece Marji Najśw. ułatwi Mu sprawowanie pośród nas wysokiego posłannictwa.

Lud wierny Archidiecezji, poznawszy cenne zalety duszy Arcypasterza, chętnie będzie słuchać słów Jego, zrozumie łatwiej Jego czyste intencje, podda się Jego zbawiennym intencjom.

Dlatego z całego serca zalecamy przew. Księżom Archiedjecezji rozszerzenie tej książeczki wśród parafjan, młodzieży i znajomych. **Ks. Ż.**

HOSANNA

miesięcznik poświęcony sprawom muzyki kościelnej i religijnej

z Dodatkiem nutowym.

Odp. Redaktor: ks. **Wojciech Orzech.** Redakcja i Administracja: TARNÓW, ul. Lipowa 21. Ekspedycja: „Polonia", pl. Kazimierza. W.

Rachunek czekowy w P. K. O. № 406, 421.

Abonament za listopad i grudzień 1926 r. 2 zł.

Program Zjazdu Patronów i Pracowników

społecznych wśród młodzieży pozaszkolnej w Wilnie.

Niedziela 19-go grudnia.

Godz. 10. Nabożeństwo.
„ 11. Otwarcie zjazdu.
„ „ Refer. Ideologja Stowarzysz. Młodzieży Polskiej.

Przerwa obiadowa.

Godz. 15. Ref. „Jakiemi metodami powinna się posługiwać nowoczesna akcja społeczna".
Ref. „Jak przygotować młodzież na terenie Związku do organizacji S. M. P. X. Kafarski.
Godz. 8. Towarzyska herbatka.

Poniedziałek 20 grudnia.

Godz. 10. Ref. „Rola starszego społeczeństwa w S. M. P.".
Ref. „Patron a systematyczna praca w S. M. P."

Przerwa obiadowa.

Godz. 16. Krótkie sprawozdanie uczestników Zjazdu z działalności nad młodzieżą.
Krótka demonstrancja posiedzenia zarządu i zebrania plenarnego.

Wtorek 21 grudnia.

Zebranie dyskusyjne na tematy: „Trudności w pracy współczesnej i środki zaradcze". „Jak zorganizować młodzież na terenie powiatu", wygł. X. Kafarski.

UWAGA. Dla P. W. X. X. uwzględnione będą dwa pozostałe dnie, t. j. poniedziałek i wtorek. Dla Księży, którzy w niedzielę przybyć nie mogą odbędzie się szereg referatów i konferencyj w poniedziałek p. płdn. i wtorek.

W SPRAWIE MISYJ I REKOLEKCYJ

udzielanych przez X. X. Jezuitów.

Kurja Metropolitalna Wileńska, na mocy pisma Ks. Prowincjała O. O. Jezuitów z d. 27 października r. b. podaję do wiadomości P.W.W.X.X. Proboszczów, że, o ileby chcieli zaprosić O.O. Jezuitów na misje ludowe, proszeni są zwracać się do P.W. O. Stanisława SOPUCHA, S. J. (LUBLIN, Bobolanum). W sprawie innych prac, jak rekolekcje dla inteligencji, szkół i t.p. należy się zwracać do Przełożonych najbliższych domów lub do P. W. X. Prowincjonała OO. Jezuitów (WARSZAWA, św. Jańska 12).

W SPRAWIE DŁUGÓW ROSYJSKICH.

Osoby, które niegdyś zdeponowały w rosyjskich prywatnych lub państwowych instytucjach papiery wartościowe lub też sumy w gotówce, mają jeszcze możność zameldowania długu za pośrednictwem Głównego Urzędu Likwidacyjnego. Ostatecznym terminem zapisania pretensyj w tym Urzędzie jest 1 stycznia 1927 roku. Po upływie powyższej daty wszelkie pretensje i prośby w tym kierunku nie będą wzięte pod uwagę

DOM KSIĘŻY POLSKICH
W TRUSKAWCU

Stowarz. współdziel. zarejestr. z odpowiedn. udziałami,

przyjmuje udziałowców.

Oddział handlowy

LIGI KATOLICKIEJ

we Lwowie, Grodecka 2. B.

proponuje na sezon zimowy wina mszalne.

WACŁAW FIGLEWICZ

KRAKÓW, ul. Grodzka L. 29.

Figury święte, kościelne, gotowe ołtarze, balustrady i wykonanie według danych szkiców z marmuru włoskiego „CARRARA".

Wyłączne zastępstwo na całą Rzeczpospolitą Polską pod firmą:

„ARTE SACRA"

NOWE ŻYCIE.

Pismo poświęcone sprawom politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalno-oświatowym, Wychodzi trzy razy tygodniowo: w niedzielę, środy i piątki. Redakcja i Administracja: GRODNO, pl. Batorego 8. Wydawca ks. poseł Kaczyński. Redaktor ks. L. Sawoniewski.

Prenumerata: miesięczna 2 zł. 20 gr. kwart. 6 zł. 50 gr.